

Základní škola a Mateřská škola Vranovice

Prevence a strategie řešení školní neúspěšnosti
žáků a předcházení rizikovému chování

Vypracovala: Mgr. Jana Masaříková

Prevence a strategie řešení školní neúspěšnosti žáků a předcházení rizikovému chování

„Kde nenacházíme nadání, úsudek ani píli, tam se při vyučování či učení nedopracujeme úspěchu buď vůbec, nebo jen v malé míře.“

„Má-li být však náprava úspěšná, musí být komplexní a všestranná, neboť „nebude-li současně napravovat všechno, co vzájemně souvisí, nikdy se nedostanete kupředu...“

(Jan Amos Komenský)

Školní neúspěšnost je chápána jako selhávání žáka v podmínkách školního edukačního systému. Nejedná se pouze o špatný prospěch, ale rovněž o vytváření negativních psychických postojů a emočních stavů k vlastnímu učení, vzdělávání, učitelům a škole obecně.

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z Vyhlášky č. 27/2016 Sb. a jejím cílem je vyhledávání potenciálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek k jejich zlepšení.

Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a žáka samotného. Často je nutná i konzultace s odborníky. Školní neúspěšnost bývá důsledkem individuálních rozdílů v osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci i jejich rodinné výchově.

Je třeba vycházet z toho, že rodina je primárním socializačním činitelem, který má v počátečních letech života výhradní vliv. Výsledky primární socializace v rodině jsou velmi robustní a mnohem odolnější vůči změně, než výsledky pozdější sekundární socializace (škola, společnost, ...).

Při zjišťování příčin neúspěšnosti postupujeme ve vzájemné spolupráci:

ŠPP - třídní učitel - žák - ostatní vyučující - výchovný poradce - metodik prevence - kariérní poradce – školní psycholog - vedení školy - ostatní pedagogičtí pracovníci - zákonní zástupci. Podle povahy příčin rovněž další mimoškolní instituce (PPP, OSPOD, SVP, ...)

Identifikace potenciálně neúspěšných žáků:

Při nástupu žáka do školy prostudují třídní učitelé pedagogickou dokumentaci žáků a důsledně sledují případné studijní neúspěchy. Během školního roku vyhodnocují činnost žáků s ohledem na identifikaci jakýchkoliv problémů, které by mohly v budoucnu vést ke školní neúspěšnosti. Na tomto základě pak vytipují žáky, kteří by mohli být neúspěšní při zvládnutí učiva. Situaci řeší spolu s rodiči, popřípadě doporučí vyšetření v PPP. Na základě zprávy z PPP přijmou taková opatření, která povedou ke zlepšení žákovy situace, a bude-li to navrženo, vypracují žákovi IVP, podle kterého bude žák vzděláván. Spolupracují s výchovnou poradkyní, psychologičkou a vždy informují vedení školy.

Za školní neúspěšnost považujeme situace, kdy:

- a) se žákův prospěch v předmětu nebo ve více předmětech výrazně zhorší o 2 stupně (nebo více) za čtvrtletí nebo pololetí;
- b) žák ve čtvrtletí nebo pololetí neprospívá (hodnocení 4-5, 5) v jednom předmětu

- nebo ve více předmětech. VP určí postup práce se žákem na základě doporučení PPP;
- c) neúspěch ve škole se může projevit závadným chováním – porušováním školního řádu, záškoláctvím, problematickým postavením v třídním kolektivu. Jednotlivá riziková chování žáků řešíme podle MPP školy ve spolupráci s VP a MP;
- d) nehodnocení v daném období ze dvou a více předmětů;
- e) dlouhodobé neplnění školních povinností a zadaných úkolů;
- f) časté a soustavné porušování školního řádu;
- g) ostatní situace, kdy žák, nehledě na jeho školní výsledky, nezažívá pocit úspěchu, ztrácí motivaci k učení. Těmto žákům i jejich rodičům je k dispozici vždy jejich TU, dále VP a školní psycholožka.

Nejčastěji bývá školní neúspěšnost způsobena důvody:

- školní nezralost
- včas nerozpoznané smyslové vady
- vývojové poruchy učení či chování
- nízký intelekt
- žák nerozumí výkladu
- neumí pracovat s učebnicemi a jinými texty
- nestíhá zapisovat podle výkladu
- nedokáže určit, co je podstatné
- neumí se soustředit
- opakovaně je v práci vyrušován spolužáky nebo sám působí rušivě na ostatní

Další problémy negativně ovlivňující učení:

- dlouhodobé zdravotní problémy
- častá krátkodobá absence nebo onemocnění žáka
- změna bydliště, dojíždění
- problémy v rodině (rozchod rodičů, úmrtí jednoho z rodičů, špatná ekonomická situace rodiny)
- problémy v sociálním prostředí vrstevníků
- záškoláctví či skryté záškoláctví
- útky před problémy
- náročná životní situace
- stres z neprospěchu
- vliv rodiny (přílišné nároky, nepodporování ke vzdělávání z různých důvodů, chybějící motivace k plnění školní povinností, odlišné sociokulturní prostředí)
- neodpovídající domácí příprava

K problémům s domácí přípravou vede nejčastěji:

- slabá vůle (nedokáže se přinutit k domácí přípravě)
- nedostatek návyků pro samostudium (neumí vybrat důležité, učí se zpaměti bez pochopení látky, nezvládá větší celky, nemá vytvořený systém učení)
- neví, kdy se učit, aby učení bylo efektivní
- problémy komunikace s vyučujícím
- strach z vyučujícího
- obava sdělit, že něčemu nerozumí
- neznalost pravidel konzultací s vyučujícím problémového předmětu
- nejeví zájem o výuku, v hodině nepracuje, nechce pracovat a rozptyluje svoje

spolužáky odmítá nabízenou pomoc vyučujících

Motivace žáka ke vzdělávání a lepšímu výsledku bude promyšlena a aplikována tak, aby se žák snažil pochopit souvislosti učiva s praktickým využitím v životě, u starších žáků s možnou budoucí profesí.

Na základě dohody s vyučujícím předmětu, kde je žák neúspěšný, mu bude umožněno:

- individuální opakované vysvětlení učiva a zadání vždy konkrétní, stručné, srozumitelné, přiměřené schopnostem a možnostem žáka s přihlédnutím k případným speciálním vzdělávacím potřebám
- ověřování menšího objemu učiva po částech a takovým způsobem a metodou, ve které je žák úspěšnější
- stanovení přesného data ověřování zadaného úseku učiva a navržení časového plánu, který stanoví, která část učiva bude ve stanoveném časovém úseku zvládnuta

Ve vyučovací hodině:

- učitel věnuje žákovi zvýšenou pozornost, snaží se průběžně sledovat jeho činnost - dává žákovi jasné a stručné pokyny a ověřuje si, zda žák pochopil zadání, informaci - případně pomůže žákovi se začátkem práce a ujistí ho průběžně o správném postupu - předem stanoví rozsah práce nutný k ohodnocení
- umožňuje používat názorné pomůcky, přehledy učiva, kalkulačku
- snaží se vhodným způsobem začlenit žáka do kolektivu, př. týmové spolupráce - vede žáka k tomu, aby dokázal samostatně požádat o pomoc, pokud si neví rady

Ověřování znalostí a pochopení učiva může probíhat:

- ústní formou (na základě domluvy s vyučujícím)
- písemným prověřováním znalostí (na základě domluvy s vyučujícím)

Při ověřování učiva:

- učitel stanoví přesné a přiměřené požadavky
- stanoví přesný objem učiva, který bude hodnocen
- bude probíhat důsledná kontrola zadaných domácích úkolů

Zlepšení školních výsledků žáka je společným cílem vyučujících, žáků a jejich zákonných zástupců. Všichni společně se proto musí důsledně podílet na předem společně stanovených postupech.

Důležitost domácí přípravy:

Domácí příprava, psaní domácích úkolů je součástí každodenní přípravy žáka na vyučování. Navazuje na vzdělávání ve škole a je zaměřená na procvičení probraného učiva.

Cílem domácí přípravy je:

- rozvoj smyslu pro plnění povinností
- procvičování probraného učiva

- > ověření si své úrovně pochopení učiva
- > rozvoj schopnosti samostatně pracovat
- > doplnit si zameškané učivo

Vyučující daného předmětu si po dohodě se zákonným zástupcem sjedná časové rozmezí a přesné datum schůzek k průběžnému vyhodnocování dílčího pokroku či pokračujícího neúspěchu.

Nástroje na koordinaci péče o žáky se SVP:

- > plán pedagogické podpory
- > individuální vzdělávací plán
- > předmět speciálně pedagogické péče nebo pedagogická intervence
- > asistent pedagoga
- > doporučení z PPP

V průběhu školního roku jsou o zhoršení prospěchu v jednotlivých předmětech neprodleně informováni zákonní zástupci prostřednictvím programu Bakalář. Výchovný poradce spolu s třídním učitelem a vyučujícím daného předmětu projedná na schůzce ve škole se zákonnými zástupci neprospívajícího žáka jeho studijní výsledky, navrhne možnosti řešení. V případě potřeby či zájmu je nabídnuto neprospívajícímu žákovi a jeho zákonným zástupcům zprostředkování spolupráce s odborníky z PPP a SVP.

Žáci mohou využívat možnosti doučování ve skupinách vrstevníků nebo individuálních intervencí. Důležitý je ve třídě asistent pedagoga, který může práci žáka efektivně ovlivňovat. Na pedagogické radě školy je vyhodnocována situace ve vzdělávání žáků ohrožených školním neúspěchem a jsou s ní seznámeni pedagogičtí pracovníci školy.

Ve Vranovicích dne 30. 11. 2022

Mgr. Blanka Sanytrová, ředitelka školy

Základní škola u Mateřské školy Vranovice,
příspěvková organizace
Masarykova 178, 691 25 Vranovice

Mgr. Jana Masaříková, metodik prevence

IC: 68729928
IČO: 219 433 110

